

Методичні рекомендації

щодо організації та проведення
«Тижня доброчесності» у закладах
середньої, професійної та
професійно-технічної освіти

КИЇВ – 2021

методичних рекомендацій:

Вітальне слово	<u>3</u>
Чому важливо говорити з дітьми про доброчесність?	<u>4</u>
Що таке «Тиждень доброчесності»?	<u>5</u>
Як проводити «Тиждень доброчесності»?	<u>6</u>
У якому форматі відбувається Тиждень доброчесності?	<u>11</u>
Заняття «Магічний урок доброчесності» (рекомендовано для учнів 5-8 класів)	<u>12</u>
Заняття «Добро.Чесність» (рекомендовано для учнів 9-11 класів)	<u>23</u>
Заняття «Що таке корупція?» (рекомендовано для учнів 7-8 класів)	<u>34</u>
Заняття «Конфлікт інтересів» (рекомендовано для учнів 9-11 класів)	<u>44</u>
Методичні рекомендації щодо створення інструментів для забезпечення доброчесного шкільного середовища	<u>51</u>
Форма зворотного зв'язку	<u>56</u>

Вітальне слово

від команди Офісу розбудови добročесності при НАЗК

Як часто ви відчуваєте несправедливість у суспільстві по відношенню до вас, ваших близьких або ж зовсім незнайомих вам людей? Згадайте декілька таких ситуацій і поставте собі запитання: яким ви бачите ідеальне середовище? Навряд хтось у цей момент уявляє суспільство, в якому люди не довіряють одне одному і лише переслідують власні інтереси.

Ми всі хочемо жити в розвиненому середовищі, яке базується на взаємній повазі, честі та гідності, справедливості і добročесності. Утім для формування такого суспільства потрібно, щоб більшість його членів свідомо поділяли ці цінності. А виховувати їх потрібно починати з дитинства.

У школі діти активно вчаться спілкуватися з іншими людьми та будувати стосунки. А вчитель як модератор і наставник має можливість допомогти їм у цьому – спрямувати у правильному напрямку, показати і навчити, як чинити у спірних ситуаціях. Адже школа – це простір, який є моделлю суспільства, зі своїми правилами та ролями. І в наших силах зробити цей простір добročесним, що, у свою чергу, допоможе дітям формувати сталі позитивні ціннісні орієнтири. Оскільки знати, що таке добročесність не означає завжди робити свідомий добročесний вибір у житті.

Жоден підручник із найкращими визначеннями добročесності не навчить дитину робити складні та сумлінні рішення. Дуже важливо власним прикладом демонструвати молодим людям, що це таке і як це – жити добročесно. Потрібно ставити дітям питання та обговорювати з ними життєві, подекуди спірні ситуації, що допоможе їм сформувати своє уявлення про те, що таке добре, а що – ні. Зробити це можна, залучивши школярів до активностей, описаних у цих рекомендаціях.

Сподіваємось, ця подорож у світ добročесності буде корисною і цікавою як вам, так і вашим учням.

Щиро ваша,
команда Офісу розбудови добročесності при НАЗК

Чому важливо

говорити з дітьми про доброчесність?

У посібнику «Навчання доброчесності» зазначають, що у світі активно зростає тренд навчати доброчесності починаючи зі школи.

Як свідчить практика, введення дітей у дискурс доброчесності та етики має позитивні результати в подальшому, коли сьогоднішні школярі прийматимуть важливі рішення вже у дорослому житті.

Навчання доброчесності

– це надання знань та навичок необхідних для запобігання проявам недоброчесної поведінки у повсякденному житті, а також формування доброчесних стратегій поведінки.

Доброчесне суспільство

– це процвітаюче та успішне середовище, де всі дотримуються спільних та справедливих правил.

Школа не має бути “дзеркалом суспільства”, лише віддзеркалюючи його проблеми та вади.

Школа повинна стати середовищем, де будуть формуватися нові норми суспільної взаємодії – взаємоповага, честь і гідність, доброчесність та справедливість.

Що таке

«Тиждень доброчесності»?

Тиждень доброчесності

– це п'ять робочих днів, протягом яких навчальні та позанавчальні активності дітей будуть присвячені темі доброчесності.

Мета цього тижня

– знайомство учнівства з поняттям “доброчесність”, актуалізація та поглиблення знань про корупцію та її негативні наслідки

Тиждень доброчесності варто організувати

щорічно за 1-2 тижні до 9 грудня –

Міжнародного дня боротьби з корупцією

Як проводити

«Тиждень доброчесності» в школі?

Ми пропонуємо активності, які можна комбінувати та використовувати, орієнтуючись на інтереси та потреби ваших учнів:

Заняття для учнів 5-8 класів

«Магічний урок доброчесності»

Заняття для учнів 7-8 класів

«Що таке корупція»

Заняття для дітей 9-11 класів

«Добро. Чесність»

Заняття для учнів 9-11 класів

«Конфлікт інтересів»

Інтелектуальна антикорупційна гра

«Що? Де? Коли?»

Антикорупційний квест

«Павутина корупційних схем»

Інші інструменти

для створення доброчесного шкільного середовища

Заняття для учнів 5-8 класів

«Магічний урок доброчесності»

Мета заняття: актуалізувати серед учнів знання з етики та доброчесності. Спонукаати до доброчесної поведінки в повсякденному житті.

Тривалість: 45-60 хвилин.

Необхідні ресурси:

- презентація PowerPoint (запропонований шаблон можна завантажити [за посиланням](#)),
- аудіо-колонки (опціонально),
- аркуші для записів,
- картки з описами ситуацій для обговорення (запропоновані шаблони за [посиланням](#)).

Попередня підготовка та знання: не потрібні.

Детальний план уроку див. на [стор. 12](#)

Заняття для учнів 7-8 класів

«Що таке корупція»

Мета: надати дітям базові знання про поняття корупції та її негативні наслідки.

Тривалість: 45-60 хвилин.

Необхідні ресурси:

- презентація PowerPoint (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)),
- колонки (опціонально),
- аркуші для записів,
- стікери (клейкий папір),
- картки з описами ситуацій для обговорення (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)).

Попередня підготовка та знання: не потрібні.

Детальний план уроку див. на [стор. 34](#)

Заняття для учнів 9-11 класів

«Добро. Чесність»

Мета уроку: актуалізувати знання учнів про корупцію, її види та наслідки. Спонукаати до доброчесної поведінки в повсякденному житті.

Тривалість: 45-60 хвилин.

Необхідні ресурси:

- презентація PowerPoint (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)),
- колонки (опціонально),
- аркуші для записів,
- картки з описами ситуацій для обговорення (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)).

Попередня підготовка та знання: не потрібні.

Детальний план уроку див. на [стор. 23](#)

Заняття для учнів 9-11 класів

«Конфлікт інтересів»

Мета: надати дітям загальне розуміння поняття конфлікту інтересів та базових навичок запобігання виникнення конфлікту інтересів.

Тривалість: 40-45 хвилин

Необхідні ресурси:

- презентація PowerPoint (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)),
- аркуші для записів,
- стікери (клейкий папір),
- картки з описами ситуацій для обговорення (запропонований шаблон можна завантажити за [посиланням](#)).

Попередня підготовка та знання:

- розуміння поняття корупції,
- участь в занятті «Добро. Чесність» (див. додаток 2)

Детальний план уроку див. на [стор.44](#)

Інтелектуальна антикорупційна гра

«Що? Де? Коли?»

спрямована на розвиток у молоді критичного мислення та формування культури категоричного неприйняття проявів корупції та корупційних дій.

Гра є командною та складається з трьох блоків питань, направлених на логіку та загальну ерудицію гравців.

Також під час гри активно використовується гумор, який творці гри називають одним із найефективніших способів привернення уваги до проблематики та укорінення нетерпимості до корупції в усіх її проявах.

Рекомендований вік дітей:
14-17 років

Завантажити матеріали можна тут

Антикорупційний квест

«Павутина корупційних схем»

має на меті розширити та поглибити теоретичні знання учнів про явище корупції, її види, причини виникнення та наслідки корупційної діяльності як для однієї людини, так і для суспільства в цілому. Гравці зможуть стати відповідальними та усвідомленими, розвинути навички критичного мислення та позицію щодо несприйняття корупції в сучасному світі.

Квест відбувається на декількох основних локаціях, де учням будуть запропоновані різні ситуації та варіанти дій, а від обраної стратегії буде залежати подальший перебіг гри. Запропоновані ситуації наближені до реального життя та є ілюстраціями корупційних явищ, з якими учні можуть зіткнутися в школі, вищому навчальному закладі, лікарні, поліклініці, адміністративних структурах тощо.

Квест максимально адаптований до проведення в різних матеріально-технічних та освітніх умовах. Залежно від наявних гаджетів, викладачі зможуть обрати оптимальну форму проведення: звичайний лінійний квест, вебквест чи QR-квест.

Рекомендований вік дітей:
10-15 років

Завантажити матеріали можна тут

Ці інструменти розроблено в рамках проекту «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія», який фінансується Американським агентством з міжнародного розвитку.

Для створення добродесного шкільного середовища

Ви можете організувати додаткові активності, які стануть ще одним кроком до запровадження прозорого шкільного середовища.

Створіть “Скриньку ідей”

Встановіть у загальнодоступному місці у школі скриньку, в якій діти залишатимуть записки зі своїми пропозиціями та ідеями для вдосконалення школи. Зробіть учнів своїми партнерами в процесі створення добродесного шкільного середовища.

Створіть “Етичний кодекс” школи або класу

Упродовж Тижня добродесності рекомендуємо також створити (або вдосконалити, якщо він уже є) Етичний кодекс вашого закладу освіти.

Це чудова нагода сформуванати звід правил, яких будуть дотримуватись всі учасники освітнього процесу та які стануть ще одним кроком до запровадження прозорого шкільного середовища.

Організуйте “Куточок добродесності”

Виділіть куточок у школі або класі, де разом з дітьми ви створите своєрідне нагадування про те, що таке добродесність, а також основні правила, як дотримуватись добродесності у шкільному середовищі.

Детальніше рекомендації щодо створення інструментів для формування добродесного шкільного середовища див. на [стор. 51](#)

У якому форматі

відбувається «Тиждень доброчесності» у школі?

Ми пропонуємо вам декілька форматів, які ви можете застосувати у своєму закладі освіти:

Варіант 1 (базовий)

Поспілкуйтесь зі своїми учнями про доброчесність. Проведіть урок на тему доброчесності та запобігання корупції (див. додатки 1-3).

Зі старшокласниками також проведіть один позанавчальний захід (наприклад, «Антикорупційний квест» або гру «Що? Де? Коли?»).

Варіант 2 (оптимальний)

Поспілкуйтесь зі своїми учнями про доброчесність.

Проведіть урок на тему доброчесності та запобігання корупції (див. додатки 1-3). Для старшокласників також влаштуйте один позанавчальний захід (наприклад, «Антикорупційний квест» або гру «Що? Де? Коли?»).

Реалізуйте один із запропонованих інструментів для створення доброчесного шкільного середовища (див. додаток 3).

Варіант 3 (комплексний)

Ви можете використати всі із запропонованих інструментів для створення доброчесного шкільного середовища, а також провести позанавчальні заходи та організувати для учнів всі із запропонованих уроків.

Ці активності у комплексі дадуть дітям глибоке розуміння поняття доброчесності, корупції та важливості саме запобігання корупційним проявам, а також зроблять їх повноцінними учасниками формування доброчесного та прозорого шкільного середовища.

«Магічний урок доброчесності»

Рекомендовано для учнів:
5-8 класів

Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти

визначені Державним стандартом базової середньої освіти

5-6 класи

- уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання (зокрема, невеликі художні тексти, медіатексти або уривки з них) на загальні повсякденні теми [6 УМД 1.1.1-1]
- пов'язує, зіставляє почуте із життєвим досвідом [6 МОВ 1.4.5]
- конструктивно спілкується, використовуючи типові мовленнєві конструкції [6 МОВ 1.6.1]
- обстоює власну позицію щодо окремих питань, зокрема тих, що порушені в почутому повідомленні (зокрема, художньому тексті, медіатексті) [6 МОВ 1.6.2]
- толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого [6 РМЛ 1.1.2-2]
- пише прості фрази та речення про себе та оточуючих [6 ІНОД 3.2.1-2]

7-8 класи

- слухає озвучену у вільному темпі інформацію з різних джерел на відому і частково нову тематику (зокрема, художні тексти, медіатексти) [9 УМД 1.1.1]
- зіставляє різні позиції щодо проблемних питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема, художньому тексті, медіатексті), із власною позицією, використовуючи типові мовленнєві засоби [9 УМД 1.6.2]
- обґрунтовує власну позицію щодо особистісно та суспільно важливих питань, зокрема порушених у почутому повідомленні (зокрема, художньому тексті, медіатексті), у реальній ситуації спілкування [6 МОВ 1.6.1]
- бере активну участь у комунікації, використовуючи прийоми комунікативної взаємодії відповідно до мети та ситуації спілкування [9 РМЛ 1.1.2]
- виступає перед аудиторією з коротким простим підготовленим повідомленням [9 ІНОД 3.1.4]

З використанням матеріалів, розроблених Public Sector Integrity Division of the OECD Directorate for Public Governance, посібник "Education for Integrity"

Глосарій:

Доброчесність

– це чинити правильно навіть тоді, коли ніхто не бачить.

Правило

– це зібрання положень, які визначають порядок ведення або дотримання чого-небудь.

Академічна доброчесність

– це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Вступ

Скажіть:

Сьогодні ми поговоримо з вами про таку важливу тему як доброчесність. Що це таке, і чому важливо у нашому житті дотримуватись принципів доброчесної поведінки.

Допоможуть нам з вами зануритись у цю складну тему герої-чарівники, які будуть супроводжувати нас все заняття.

Перш ніж ми розпочнемо, я пропоную вам поміркувати, що таке “позитивні вчинки», а що таке «негативні вчинки»

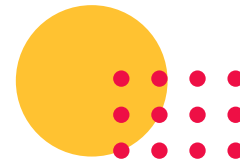
Розділіть учнів на пари. Запропонуйте їм записати на аркушах паперу номери від 1 до 14. Роздайте (або виведіть на екран чи зачитайте вголос) учням твердження з певними вчинками/ситуаціями (див. далі).

Запропонуйте в парах визначити, які з цих вчинків позитивні (можна позначити літерою «п»), які негативні (можна позначити літерою «н»), а з якими визначитись не можуть (можна позначити літерами «нз»). Але намагайтесь якнайменше ситуацій залишати з таким значенням).

Якщо Ви читаєте твердження з голосу, – давайте час парам обговорити ситуації та визначитись із вибором.

Ситуації для ознайомлення:

- 1 Хлопчик плюнув на підлогу в класі.
- 2 Я обіцяла приїхати на зустріч о 7.00, але прибула о 8.30.
- 3 Я пообіцяв другу повернути його книгу, але забув.
- 4 Він мене вдарив, а я дав здачі.
- 5 Я знаю, що вживати нецензурну лексику – це погано. Але я був злий, тому тихенько це зробив.
- 6 Я перебільшив свої досягнення, щоб вразити друзів.
- 7 Тато спитав, чи зробила я домашню роботу. Оскільки я хотіла швидше піти гуляти – сказала, що так, але це була неправда.
- 8 Коли я йшов по вулиці – побачив 100 гривень. Я взяв гроші і витратив.
- 9 Чоловік, перебуваючи у приміщенні міністерства, побачив камеру відео- фіксації з підписом «державна власність». Чоловік її зняв і забрав додому.
- 10 Я побачив, як мій сусід краде з магазину, і повідомив про це власника.

- 11 Я побачив, як мій сусід краде з магазину, але змовчав і не повідомив про це.
- 12 Мій дядько запропонував мені високооплачувану посаду водія в міністерстві. Я погодився, хоча не вмю керувати автомобілем.
- 13 Кандидат до місцевої ради запропонував мені гроші за те, що я проголосую за нього на виборах. Я погодився.
- 14 Я побачив, як турист загубив 50 гривень. Я підняв ці гроші і залишив собі.

Шаблон карток з переліком ситуацій для учнів ви можете завантажити за посиланням:

Завантажити шаблон карток

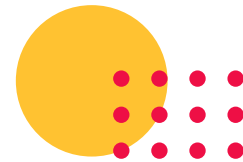
Після того як учні завершать роботу над запропонованими ситуаціями, зачитайте їх ще раз та позначте на дошці навпроти кожного з них кількість «н», «п» та «нз».

Скажіть:

Як ви бачите, є ситуації, в яких ми всі погоджуємось, що вони - негативні або позитивні. Але для деяких з них такий поділ не такий чіткий або ми не можемо для себе вирішити. Це виникає тому, що ми по-різному розуміємо їх або для нас цінні різні речі.

Однак існують явища, які є негативними та неприйнятними для більшості з нас. Так формуються суспільні правила - це згода людей у тому, яка поведінка прийнятною, а яка є неприйнятною у суспільстві.

Правила оточують нас у школі, на вулиці і вдома. Ми дотримуємось правил, коли переходимо дорогу, коли включаємо комп'ютер вдома. Давайте поміркуємо, чому ж важливо дотримуватись правил.

Активність 2

Поділіть учнів на групи по 5 чоловік. Запитайте у них, чому так важливо дотримуватись законів і правил, навіть коли поруч немає нікого (ніхто не бачить). Дайте їм час у групах обговорити це питання та заслухайте кожну з груп.

Запропонуйте учням разом пофантазувати, чи відбувався б футбольний матч, якби не існувало правил гри у футбол. Або як відбувався б рух дорогами міста без правил дорожнього руху.

ВАЖЛИВО!

Після завершення роботи в групах та відповідей учнів поясніть, що ми маємо дотримуватись правил та законів, навіть коли ніхто не бачить, тому що:

- А Ми повинні дотримуватись законів не тому, що боїмося покарання, а тому, що це має бути нашою звичкою.
- Б Ми поважаємо закон та знаємо, що не дотримуватись його – це безвідповідально.
- В Недотримання законів зменшує їх силу.
- Г Часто закони створюються з міркувань безпеки.
- Д Якщо хтось порушує правила та закони, – ми не маємо цього повторювати. Варто чинити відповідно до власних цінностей та переконань.

Основна частина

Активність 3 (сторітейлінг)

Скажіть:

Я обіцяла вам, що нас на уроці сьогодні будуть супроводжувати справжні чарівники та чарівні історії. І ось одна з них.

Розкажіть учням історію про чарівників, які стояли перед вибором: вчинити доброчесно чи схитрувати. Обговоріть з дітьми почуте (запитання Ви зможете знайти в тексті).

Історія:

Так, у школі магії існують відповідні правила, яких учні мають дотримуватися. Наприклад, вчасно приходити на уроки. Допомогати молодшим та проявляти доброту і турботу до навколишнього світу.

Такими учнями є Олена та Олег, брат і сестра, які весь навчальний рік сумлінно та відповідально навчалися у школі магії. Проте коли настав час складати літні екзамени, навіть вони занервували, адже знали, що викладач, який прийматиме контрольну із зіллеваріння, дуже суворий, і від його рішення залежить, чи перейдуть чарівники до наступного класу у школі. Найбільше нервував Олег. Попри сумлінність, він переживав, що контрольну не здасть. А від хвилювання боявся, що забуде геть усе, що знав.

Тож коли до нього підійшов старшокласник і запропонував купити картки, які надиктують відповіді на запитання іспиту, Олег відразу побіг до сестри, щоб позичити гроші для шпаргалок та поділитися відповідями. Проте сестра відмовила брата купувати шпаргалки. Вона сказала, що списувати не доброчесно. Якщо вони не знатимуть предмета, то і в майбутньому не стануть чаклунами, а контрольна – лише етап, який допоможе їм перевірити свої знання. Олена закликала брата покластися на свої знання та сказала, що допоможе у підготовці. Олег погодився, але страх і відчай не зник з його обличчя.

На контрольній панувала тиша. Всі учні знервовано писали олівцями у своїх зошитах. Учителю ходив між рядами й піднімав то одного, то іншого юного чарівника, - перевіряючи, чи немає в них шпаргалок. Раптом по шкільному гучномовцю вчителя зіллеваріння терміново викликали до шкільної медсестри. Виходячи з кабінету, учитель зауважив, що сподіватиметься на чесність та порядність учнів і застеріг, що дізнається, якщо хтось користуватиметься шпаргалками. Як тільки вчитель переступив поріг, – майже всі діти дістали картки із підказками на іспит. Олег був у розпачі – відмінна оцінка просто вислизала з рук. Олена подивилася на брата і сказала йому видихнути, щоб заспокоїтися, зібрати всі думки до купи й самостійно написати відповіді на запитання контрольної, не звертаючи уваги на тих, хто користувався шпаргалками. Олег подивився на сестру і зробив усе, як вона порадила.

Наступного дня, коли оголошували імена тих, хто здав цю важливу контрольну і перейшов на наступний курс, Олена та Олег були дуже здивовані.

Як ви гадаєте, чому? (Діти відповідають)

Вони були здивовані тому, що оголосили лише тих учнів, які самостійно писали роботу. Виявилось, що картки з підказками міститиме відповіді на торішні запитання, а учитель кожного року їх змінює.

Ось так, попри змогу схитрувати, Олена та Олег вчинили доброчесно і саме тому вони змогли перейти до наступного курсу.

Поясніть,

що дотримуватись правил нас, так само як і героїв Вашої розповіді, спонукає така риса, як доброчесність.

Обговоріть

з учнями, як вони розуміють, що таке доброчесність. Ви можете записувати їх визначення або скористатись можливостями ресурсу <https://www.sli.do/>, який у режимі реального часу дає змогу створювати "хмари слів".

Після цього **обговоріть** з учнями їх розуміння поняття доброчесності, яке вони зазначили.

Запропонуйте таке визначення: «Доброчесність – це чинити правильно навіть тоді, коли ніхто не бачить».

Скажіть:

Згадаємо наших юних чарівників Олену та Олега. Чи можемо ми назвати їх доброчесними?

(учні відповідають)

Так, дійсно. Вони не обманули на іспиті і чесно самостійно склали його. Тому ми можемо сказати, що вони доброчесні.

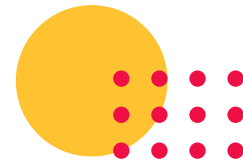
А як ви думаєте, бути доброчесним – це круто? Чи є у цьому якісь переваги? Яку перевагу отримали Олена та Олег у нашій історії?

(учні відповідають)

Тож ми можемо сказати, що на доброчесну людину можна покластися і бути впевненим у тому, що вона тебе не підведе. Як у нашій історії, Олена вчинила доброчесно і вмовила брата зробити так само. Більш того, Олена не лише не повелася на легкий спосіб здати контрольну, вона ще й допомогла братові. Тренувалася разом з ним, а на контрольній підтримувала його. Завдяки тому, що вони вчинили правильно і доклали зусиль, - їм вдалося написати контрольну на відмінно.

Якщо всі в суспільстві дотримуватимуться цієї чесноти, то наше з вами спільне життя буде позитивним і приємнішим.

Інколи у нашому житті трапляються випадки, коли ми стоїмо перед вибором і не знаємо, як саме вчинити. І тільки від нас залежить, як ми вчинимо доброчесно чи ні. Давайте допоможемо чарівникам розібратись у складних ситуаціях.

Активність 4

Поділіть учнів на групи та роздайте картки з ситуаціями. Дайте час ознайомитись із ними та сформулювати позицію групи щодо того, добродесний чи ні вчинок у героя з їх ситуації.

Якщо ні - чому та як можна було б вчинити інакше (добродесно).

Ситуації для ознайомлення:

1 Марина знайшла гаманець. У ньому лежало 50 галеонів, а також посвідчення на керування чарівною мітлою, з контактами власника загубленого гаманця. Марина забрала гаманець собі.

2 Максим купив нову чарівну паличку. І на неї дали гарантійний талон. Через 3 дні ручний дракончик Максима погриз її. Зовні цього не було видно, але щось зламалось, і вона більше не працювала як слід. Максим вирішив віднести паличку до магазину по гарантійному талону, не сказавши, що її погриз дракон (*це не гарантійний випадок).

3 У поселенні Олексія стався страшний повінь. Він знищив сусідам Олексія усе: будинки, городи, сади. Міжнародний фонд допомоги чарівникам прийняв рішення допомогти людям, які втратили все, і безкоштовно роздавав їжу, гроші, одяг та чарівне приладдя.

Будинок Олексія – єдиний з усіх розташований на пагорбі й зовсім не постраждав від повені, а на городі і в садах багатий урожай. Проте це не завадило йому взяти допомогу від Фонду. (Фонд не знає, що будинок Олексія не постраждав. Лише знають, що він мешканець села, яке потерпіло від повені).

4 Світлана успішно закінчила школу магії і шукає роботу. Пройшовши успішно співбесіду до однієї магічної компанії, вона отримала омріяну роботу. У перший робочий день до неї підійшов чоловік - саме він проводив з нею співбесіду.

- «Ти ж розумієш, що отримала цю роботу завдяки мені?» - сказав він.
- «Напевно» - відповіла Світлана.
- «От у нас таке правило: оскільки я тобі допоміг отримати роботу, - ти маєш віддати мені свою першу зарплату».

Світлана відмовилася.

5 Дмитро купив нову мітлу для польотів, і вирішив, що до неї потрібне ще зручне сидіння. Він пішов до магазину, але ціни на сидіння занадто високі. Наступного дня йому запропонували таке саме сидіння, лише за 10% його вартості у магазині. Дмитро зрозумів, що скоріш за все це крадене крісло. Проте купив його.

Шаблони карток з описами ситуацій та запитаннями для учнів Ви можете завантажити за посиланням:

Завантажити шаблон карток

Після обговорення (до 5 хвилин) запропонуйте кожній групі розказати про ту ситуацію, яка потрапила саме їм та їх варіант дій.

Заохочуйте дітей з інших груп до дискусії.

Скоординуйте дітей та вкажіть на добродесні варіанти поведінки у кожній із запропонованих ситуацій, наприклад:

- у ситуації 1 • героїня може звернутись до правоохоронних органів і повідомити про знахідку,
- у ситуації 2 • зізнатись, що випадок не гарантійний та чесно оплатити ремонт,
- у ситуації 3 • зізнатись про те, що він не потребує допомоги та, можливо, взяти участь у програмі допомоги постраждалим,
- у ситуації 4 • повідомити керівництво компанії або уповноважену особу про неправомірні пропозиції співробітника,
- у ситуації 5 • відмовитись від покупки і, можливо, повідомити правоохоронні органи.

Завершення уроку

Активність 5

Скажіть:

Ви бачите, що і в казках, і в нашому повсякденному житті люди стикаються із ситуаціями, коли необхідно робити вибір, як учинити: добродісно чи ні. І тому надзвичайно важливо робити цей вибір усвідомлено.

А також пам'ятати, що ваш навіть незначний на перший погляд добродісний вчинок здатен підштовхнути до змін.

Запропонуйте дітям колективну роботу «Я крапля в океані» (ідея ГО «Смарт Освіта» в рамках проекту «Навчання суспільній добродісності в українській початковій освіті як довготривалий та ефективний інструмент подолати «побутову корупцію»).

Розкажіть дітям про проект «Я крапля в океані»:

На початку протестів на Майдані Незалежності з'явився ще один із символів Революції Гідності — крапля в океані. Він виник на протигагу безпорадності, яку тоді міг відчувати кожен. Мовляв, що я можу вдіяти?

Проти мене влада та її найманці й посіпаки в особі силовиків та незаконних формувань. А я — маленький, як крапля в океані. Автори проекту надали цьому символу нового змісту. Одна крапля — це мало, але поруч — така ж сама крапля, а біля неї — ще одна. І разом усі ці краплі — великий і могутній океан.

Усі великі зміни починаються з малого. Крапля — це символ важливості й сили кожної людини. Кожна крапля в океані визначає, яким буде й сам океан. Якщо вона токсична й забруднена, то й океан стане таким. Цей символ закликав не залишатися байдужим, а повірити у власні сили і спроможність щось змінити в країні.

З'явилися чимало варіантів слогана «Я крапля в океані», тобто я є гідною людиною в колі інших гідних людей, я можу щось змінити. Наприклад, «Я крапля в океані, який змінить Україну», «У кожній краплі сила океану», «Я відповідаю за те, що буде завтра».

За матеріалами статті на УП. Життя. Творці. «Крапля в океані.» Креативні партизани) www.life.pravda.com.ua/society/2014/02/13/152183/

Скажіть:

Зараз ми створимо свої «краплі». Створіть свій слоган, продовживши речення «Я крапля в океані, який...

Запропонуйте всім вирізати краплю та написати на ній свій слоган. Об'єднайте краплі в спільний «океан змін», прикріпивши їх на аркуші або на дошці.

Шаблони крапель для записів ви можете завантажити за посиланням:

Завантажити шаблон крапель

Примітки:

- 1 Якщо ваші діти навчаються у школі з поглибленим вивченням англійської мови – ви можете запропонувати їм до перегляду відеоролик про доброчесність англійською та обговорити його.

[Посилання на відео](#)

Також можна запропонувати дітям до перегляду цей мультик в межах «Тижня доброчесності» на уроках іноземної мови окремо від години спілкування.

- 2 Для обговорення теми «що кожен може зробити, аби бути доброчесним» на завершення уроку ви можете запропонувати дітям переглянути відео про академічну доброчесність:

[Посилання на відео](#)

Рекомендовано для учнів:
7-8 класів

Обговоріть із дітьми, як вони зрозуміли, що таке академічна доброчесність та чому важливо дотримуватись її у школі.

Можете пов'язати це з історією про чарівників, адже вони дотримувались правил академічної доброчесності.

«Добро. Чесність»

Рекомендовано для учнів:
9-11 класів

Завдання, визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, виконання яких реалізується:

- формування гуманістичного світогляду, духовного світу учня, його моралі, загальної культури, особистісних рис громадянина України, який усвідомлює свою належність до світової спільноти;
- розвиток умінь вільно спілкуватися в різних ситуаціях, формулювати та відстоювати власну думку, вести дискусію, оцінювати життєві явища, моральні, суспільні, історичні та інші проблеми сучасності, висловлювати щодо них власне ставлення, досягати взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми;
- формування в учнів почуття власної гідності, поваги до прав людини, гуманістичних традицій та загальнолюдських цінностей, здатності формувати власну етичну позицію та дотримуватися правил соціально відповідальної поведінки;
- формування в учнів цілісної системи вмінь і навичок дослідження суспільних проблем, пропонування способів їх розв'язання, проведення аналізу та оцінювання суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі.

Цілі та очікувані результати вивчення теми здобувачами освіти:

9-11 класи

- знає, що таке добродесність;
- вміє відрізнити добродесну та недобродесну поведінку;
- знає, що таке корупція та які її негативні наслідки.

З використанням матеріалів, розроблених Public Sector Integrity Division of the OECD Directorate for Public Governance, посібник "Education for Integrity"

Глосарій:

Доброчесність

– це чинити правильно навіть тоді, коли ніхто не бачить.

Корупція

– це зловживання довіреною владою для отримання приватної вигоди.

Конфлікт інтересів

– це суперечність між приватним інтересом особи та його повноваженнями, що впливає або може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень.

Велика корупція

– зловживання, що приносять користь окремим особам і завдають серйозної шкоди іншим людям та суспільству.

Стосується високопосадовців на публічній службі та людей, які обіймають найвищі посади в бізнесі. Зазвичай, йдеться про великі суми коштів.

Політична корупція

– передбачає маніпулювання законодавством та процедурами, з метою розподілу ресурсів і грошей між обмеженою кількістю людей. Часто є частиною великої корупції.

Побутова корупція

– виникає між публічними службовцями та громадянами.

Вона зустрічається у повсякденному житті й часто пов'язана зі спробами громадян отримати доступ до базових суспільних благ або послуг (наприклад, медична допомога, освіта, поліція).

Адміністративна корупція

– розглядається самостійно або як частина побутової корупції.

Зазвичай виникає між державою та бізнесом — стосується отримання дозволів, ліцензій, погоджень тощо.

Вступ

Активність 1

Скажіть:

Сьогодні ми з вами будемо вести мову про такі важливі теми, як доброчесність та корупція.

Хоча на перший погляд ці поняття видаються дуже абстрактними, ми щодня можемо стикатись із ситуаціями, які ставитимуть нас перед вибором, який варіант обрати: доброчесний чи ні. А тому нам важливо розуміти, як діяти?

Давайте спершу розіграємо сценку. Вона допоможе вам краще зрозуміти, які ситуації можуть траплятись і про який вибір я говорила щойно

Розділіть учнів на дві групи (бажано симетрично – права сторона класу - роль 1, ліва сторона – роль 2), роздайте їм ролі, а на себе візьміть роль координатора.

Дотримуйтесь запропонованого сценарію.

Скажіть, звертайтесь до групи 1:

Отже, уявімо, що ви організуєте великий форум, де зберуться найкращі бізнесмени України.

Це ваш найбільший проєкт, а тому не можна схибити. Усе має бути на найвищому рівні.

Ви повинні зустріти представників міжнародної організації, які повинні визначити суму інвестицій для підтримки форуму.

Скажіть, звертаючись до групи 2:

А друга група – відповідають за закупівлю їжі, яку вживатимуть під час перерв.

Дайте текст телефонної розмови комусь з учнів у групі 2

[Завантажити картку з текстом фрази для телефонної розмови можна за посиланням](#)

[Завантажити текст](#)

Скажіть:

Це представник однієї з фірм, яка бере участь у внутрішній тендерній процедурі. Тобто (ім'я учня, якому дали текст телефонної розмови) це людина яка може виграти у конкурсі і постачати їжу для форуму.

І зараз він телефонує відповідальним за організацію харчування на форумі з пропозицією

Учень читає текст телефонної розмови і адресує його групі 1.

Учень/-ниця:

Добрий день!

Це (своє ім'я) з компанії "Ням-Ням».

Ми хочемо запросити вас на дегустацію будь-яких наших страв, для того, щоб ви могли переконатися у якості сервісу та продукції.

Зверніться до учнів, які відповідно до ролі відповідають за організацію харчування:

Яке буде ваше рішення? Підете дегустувати їжу?

Дайте учням зворотний зв'язок: прокоментуйте їх рішення залежно від їх відповідей. Поясніть учням, що, оскільки дегустація не передбачена тендерними процедурами, вони не можуть взяти в ній участь, бо це викликає конфлікт інтересів, одну з форм корупції.

Скажіть, звертаючись до групи 1:

Тепер до вас приїхали представники міжнародної організації, які мають визначити, скільки грошей потрібно вам дати, щоб ви провели цей форум.

У вас є сувенірні кепки, які ви зробили для форуму.

Чи подаруєте ви представникам ці кепки?

Після того, як учні нададуть відповідь на питання, обговоріть запропоновану ситуацію з класом. Прокоментуйте рішення учнів залежно від їх відповідей.

Поясніть, що всі подарунки, які є проявом гостинності, дозволені законодавчо і не підпадають під визначення корупції, а отже їх можна дарувати.

Основна частина

Активність 2

Скажіть:

Отже, ваш вибір у таких ситуаціях визначає, яким був ваш вчинок – добродесним чи корупційним.

Давайте спробуємо визначити, спираючись на наш досвід і те, про що ви щойно дізнались, що ж таке добродесність та корупція.

Поділіть дошку на дві частини, на одній частині напишіть слово “корупція”, а на іншій – “добродесність”, потім попросіть учнів дати визначення обома поняттям та записати їх на дошці.

Дозвольте учням у форматі прикладів пояснити те, як вони розуміють корупцію та добродесність.

Скажіть:

Корупція — це зловживання довіреною владою для отримання приватної вигоди.

Розрізняють такі види корупції:

- **Велика корупція** – зловживання, що приносять користь окремим особам і завдають серйозної шкоди іншим людям та суспільству. Стосується високопосадовців на публічній службі та людей, які обіймають найвищі посади в бізнесі. Зазвичай, йдеться про великі суми коштів.
- **Політична корупція** - передбачає маніпулювання законодавством та процедурами, з метою розподілу ресурсів і грошей між обмеженою кількістю людей. Часто є частиною великої корупції.
- **Побутова корупція** – виникає між публічними службовцями та громадянами. Вона зустрічається у повсякденному житті й часто пов'язана зі спробами громадян отримати доступ до базових суспільних благ або послуг (наприклад, медична допомога, освіта, поліція).
- **Адміністративна корупція** – розглядається самостійно або як частина побутової корупції. Зазвичай виникає між державою та бізнесом — стосується отримання дозволів, ліцензій, погоджень тощо.

Презентацію, що буде допоміжною вам під час проведення заняття, ви можете завантажити за посиланням:

[Завантажити презентацію](#)

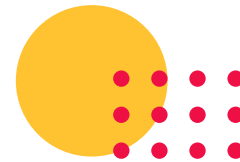
Запропонуйте дітям обговорити у чому полягає негативний вплив корупції. З місця бажачі можуть висловити свої думки щодо того, які негативні наслідки корупції є.

Запропонуйте учням для перегляду відеоролик:

[Посилання на відео](#)

Доповнити відповіді учнів ви можете зазначивши, ще такі наслідки корупції:

- неефективне використання державних коштів і ресурсів;
- неефективна зовнішня і внутрішня економічна політика держави, підлаштована під кланові інтереси, а не інтереси держави;
- втрата податків, інших надходжень до державного бюджету;
- гальмування через встановлення надуманих перешкод розвитку бізнесу;
- уповільнення ефективності роботи державного апарату загалом;
- неефективне використання знань і умінь людьми, які замість того, щоб займатися справою, вимушені долати штучні бюрократичні перешкоди;
- зниження якості управлінських послуг;
- зниження інвестицій, уповільнення економічного зростання;
- розорення приватних підприємців;
- посилення організованої злочинності, яка часто «вирішується» корумпованими високопосадовцями;
- зростання соціальної нерівності;
- зниження суспільної моралі.

Активність 3

Після ознайомлення з поняттям та видами корупції – дайте учням практичне завдання, щоб вони могли закріпити отримані знання.

Скажіть:

Давайте закріпимо отримані вами знання і попрацюємо у групах. Я роздам вам картки із ситуаціями.

Ваше завдання – ознайомитись з ними та в групах дати відповіді на запитання, які також зазначені на картках.

Поділіть учнів на 4 групи та роздайте кожній групі картки із запропонованими нижче ситуаціями та питаннями до кожної з них.

Дайте учням час на виконання завдання в групах (до 10 хвилин). Після цього попросіть презентувати результати їх спільної роботи, обговоріть їх із класом при необхідності.

Шаблони карток з описами ситуацій та питаннями для учнів можна завантажити за посиланням:

[Завантажити шаблони карток](#)

Ситуація №1

Станом на початок травня учень 11 класу має 1 бал з більш ніж 3 предметів. Цей факт був відображений у класному журналі та зазначене питання обговорювалось на педраді (про що є відповідний протокол засідання).

За три дні до останнього дзвоника звернувся до вчителя з біології з проханням поставити йому в атестат 6 балів, зазначивши, що біологія – це єдиний предмет, з якого у нього 1, і до того ж він не планує в майбутньому навчатись за цією спеціальністю. Аналогічне прохання висловив класний керівник, зазначивши, що, незважаючи на погану оцінку, він завжди має гарну поведінку і є вихованою дитиною. Проте вчитель біології як людина високих моральних принципів відмовився ставити вищу оцінку.

Учень не вступив до ЗВО цього навчального року. Наступного року у вересні він розпочав навчання у медичній академії.

Питання до обговорення (свої відповіді обґрунтуйте)

- 1 Як міг учень отримати вищий бал за місяць, не вдаючись до недоброчесної поведінки?
- 2 Як ви оцінюєте позицію вчителя біології?
- 3 Як ви вважаєте, чи має така поведінка стати переважаною у школі?

Ситуація №2

Наприкінці навчального року два вчителі помітили, що у одного з учнів 8 класу в класному журналі зазначено, що він не відвідав більш ніж 50% уроків з більшості предметів. Відповідно до правил у такому випадку цей учень не міг би бути допущений до переведення у наступний клас.

Незважаючи на те, що батьки учня неодноразово телефонували вчителям із проханням «посприяти» у зменшенні відміток про невідвідуваність їх дитини, вчителі відмовились. Тоді батько учня завітав до школи та мав розмову з директором.

Після цього вчителі з подивом помітили, що більшість відміток про невідвідуваність уроків у цього учня зникли з класного журналу, а його перевели до 9 класу. Вчителі звернулись до директора з вимогою пояснити ситуацію, на що останній відреагував негативно, зазначивши, що ці вчителі на строковому контракті, який з ними ще не продовжили на наступний навчальний рік.

Питання до обговорення (свої відповіді обґрунтуйте)

- 1 Чи є тут недоброчесна поведінка? Хто до неї вдався?
- 2 Як можна було цьому запобігти?
- 3 Чи засуджуєте ви такі дії?

Ситуація №3

Учні А та Б були найкращими друзями. Б наполягав, щоб його друг більше часу приділяв навчанню, адже його оцінки не піднімаються вище задовільних, що може в майбутньому вплинути на вступ до ВНЗ. Проте А зауважив, що, наскільки йому відомо, оцінки в атестаті не мають значення при вступі, тому немає підстав хвилюватись.

Проте Міністерство освіти і науки незабаром прийняв рішення, що в рейтингах на зарахування враховуватиметься не лише бал за вступний іспит (ЗНО) й середній бал атестату.

А та Б подали документи на одну і ту ж саму спеціальність до одного і того ж ВНЗ. У рейтингових списках А виявився вищим за Б і претендував на стипендію. Йому в цьому допоміг вищий середній бал атестату. Б здивувався і запитав у друга, як це йому вдалось, на що А зауважив: «Можна вчитись важко всі роки, а можна просто мати гарні знайомства».

Питання до обговорення (свої відповіді обґрунтуйте)

- 1 Чи були в цій ситуації прояви недоброчесної поведінки?
- 2 Чи допустима така поведінка?
- 3 Поміркуйте, чому в цій ситуації недоброчесний шлях буде проґрашним?

Ситуація №4

До двох учителів, які викладають українську мову, звернулися учні із проханням займатися з ними після уроків у рамках підготовки до ЗНО.

Один з учителів відмовився, аргументуючи це тим, що не може бути репетитором у власних учнів, для яких проводить уроки у школі. Інший вчитель погодився займатися з ними та домовився про оплату.

Питання до обговорення (свої відповіді обґрунтуйте)

- 1 Чи є етичною така поведінка?
- 2 Як можна запобігти виникненню недоброчесної поведінки в цій ситуації?
- 3 Які наслідки таких дій?

Завершення уроку

Активність 4

Скажіть:

Отже, підсумовуючи усі ситуації, можемо виокремити, що в повсякденному житті у нас завжди є вибір, як вчинити. Наш вибір залежить від факторів, які на нас впливають, і завдання кожного - за будь-яких обставин у будь-яких ситуацій тверезо оцінити, що відбувається або до яких наслідків призведе той чи інший вчинок.

Також важливо дотримуватись такої цінності, як доброчесність. Ви вже давали свої визначення цього поняття раніше (апелюйте до записів, які діти вели на початку уроку, надаючи визначення поняття доброчесності).

Я пропоную під доброчесністю розуміти: робити правильно навіть тоді, коли тебе ніхто не бачить. Доброчесне суспільство – це успішне суспільство, у якому немає місця корупції, а отже, у такому суспільстві буде неможливою ситуація, яку ми з вами бачили у мультфільмі раніше.

Підведіть дітей до висновку, що бути доброчесним – це дотримуватись правил.

Обговоріть чому правила важливі та які є правила у них у класі (це можуть бути як формальні правила, наприклад, не запізнюватись на урок, так і міжособистісні – допомагати тому, хто щось не зрозумів на уроці, тощо).

Напишіть на дошці: «Етичний кодекс класу»

Скажіть:

Пропоную вам зараз створити власний етичний кодекс нашого класу. Це будуть правила, які об'єднуюватимуть наш клас

Дайте учням час для того, щоб подумати та придумати правила поведінки, яких вони хотіли б дотримуватися. Потім запишіть ці правила на дошці та попросить учнів.

Якщо учні розгубилися, наведіть їм кілька прикладів із запропонованих нижче.

Приклади:

- бути особистістю, яка відповідає за слова та вчинки;
- усі повинні поважати право на власність і без дозволу не брати чужих речей, тощо.

Зафіксуйте записані правила на фото. Оформіть їх разом з ініціативною групою учнів та розмістіть у класному куточку.

Примітки:

- 1 Запропонуйте дітям закріпити отримані знання, пройшовши тест на платформі kahoot за посиланням:

[Посилання на kahoot](#)

- 2 Запропонуйте учням перегляд відео Transparency International:

[Посилання на відео](#)

Відео англійською мовою, тому ви можете показати його учням також на уроці іноземної мови в рамках “Тижня доброчесності”.

- 3 В межах Активності 4 можете запропонувати учням до перегляду відео на тему академічної доброчесності

[Посилання на відео](#)

Обговоріть з учнями, чому важливо дотримуватись академічної доброчесності.

- 4 Розкажіть дітям про онлайн-гру «Непідкупність» та запропонуйте бажачим зіграти у неї на своїх мобільних девайсах у вільний час.

[Посилання на гру «Непідкупність»](#)

Також поділіться з ними посиланням на гру «Державотворець» та запропонуйте зіграти у вільний час:

[Посилання на гру «Державотворець»](#)

«Що таке корупція?»

Рекомендовано для учнів:
7-8 класів

Обов'язкові результати навчання здобувачів освіти

визначені Державним стандартом базової середньої освіти

7-8 класи

- виступає перед аудиторією з коротким простим підготовленим повідомленням [9 ІНОД 3.1.4]
- обґрунтовує власну думку, наводить аргументи, використовуючи прості мовні засоби [9 ІНОД 3.1.3]
- виокремлює важливу інформацію з програм, якщо мовлення чітко та повільно [9 ІНОД 1.1.4-2]
- розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [9 ІНО 3.1.1]
- розуміє інформацію, висловлену особою для аудиторії, якщо мовлення чітко та повільно [9 ІНО 1.1.2]
- розповідає про людей, навколишній світ та побут з урахуванням власного досвіду, висловлює свою думку [9 ІНО 3.1.1]
- добирає доречні мовні засоби, спираючись на усталені мовні норми, для досягнення відповідної комунікативної мети [9 УМД 3.1.4]

Цілі та очікувані результати вивчення теми здобувачами освіти:

- розуміє, що таке корупція та її негативні наслідки;
- вміє розрізнити добродесні та недобродесні дії;
- знає, які органи складають антикорупційну систему в Україні.

З використанням матеріалів, розроблених Public Sector Integrity Division of the OECD Directorate for Public Governance, посібник "Education for Integrity"

Глосарій:

Доброчесність

– це чинити правильно навіть тоді, коли ніхто не бачить.

Корупція

– це зловживання довіреною владою для отримання приватної вигоди.

Правило

– це зібрання положень, які визначають порядок ведення або дотримання чого-небудь.

Велика корупція

– зловживання, що приносять користь окремим особам і завдають серйозної шкоди іншим людям та суспільству.

Стосується високопосадовців на публічній службі та людей, які обіймають найвищі посади в бізнесі. Зазвичай, йдеться про великі суми коштів.

Політична корупція

– передбачає маніпулювання законодавством та процедурами, з метою розподілу ресурсів і грошей між обмеженою кількістю людей. Часто є частиною великої корупції.

Побутова корупція

– виникає між публічними службовцями та громадянами.

Вона зустрічається у повсякденному житті й часто пов'язана зі спробами громадян отримати доступ до базових суспільних благ або послуг (наприклад, медична допомога, освіта, поліція).

Адміністративна корупція

– розглядається самостійно або як частина побутової корупції.

Зазвичай виникає між державою та бізнесом — стосується отримання дозволів, ліцензій, погоджень тощо.

Вступ

Активність 1

Скажіть:

Сьогодні ми будемо вести мову про корупцію. Це слово, вважаю, ви чули не раз.

Слово “корупція” звучить навіть у мультфільмах, наприклад, ось [уривок](#) з відомого мультфільму “Лоракс”.

Презентацію, що буде допоміжною вам під час проведення заняття, можете завантажити за посиланням:

Завантажити презентацію

Скажіть:

Проте, що ж таке корупція? На партах ви бачите листочки-стікери. Будь ласка, напишіть на них 1-2 слова, з якими у вас асоціюється слово “корупція”, а потім розмістіть листочки на дошці позаду мене.

Діти пишуть свої визначення та розміщують на дошці.

Скажіть:

Давайте з’ясуємо, як ви розумієте це слово.

(зачитайте слова)

Дійсно, багато з вас правильно визначили, що корупція є негативним явищем. Під корупцією ми розуміємо зловживання довіреною владою для приватної вигоди”.

Основна частина

Активність 2

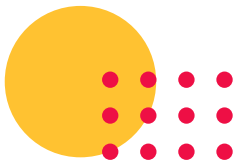
Скажіть:

Давайте розглянемо, у яких сферах можемо зустріти корупцію

Рекомендоване відео,
створене Transparency International Україна, можете
переглянути за посиланням:

[Посилання на відео](#)

Після відео запропонуйте учням навести приклади, де ще вони можуть зустріти корупцію.

Активність 3

Скажіть:

Проте недостатньо знати лише визначення слова “корупція”. Зараз спробуємо визначити, що є корупцією, а що ні

Роздайте дітям таблиці із запропонованими ситуаціями для розгляду. Завдання учнів — визначити, які з них є проявами корупції, а які — ні.

Скажіть:

На партах ви бачите таблиці, у яких запропоновано різні ситуації.

Потрібно визначити, які з них є корупцією, які — іншим порушенням (не корупційним), а які — цілком нормальною поведінкою. Після заповнення таблиці обговоримо результати».

Ситуації для роботи:

- 1 Високопосадовець сказав учителю поставити високі оцінки його дочці.
Підказка для вчителя:
 - це — корупція
- 2 Був прийнятий закон, який дає змогу учням однієї з областей не здавати ДПА.
Підказка для вчителя:
 - це незаконно, але не є корупцією
- 3 Міністр використовував автівку міністерства, щоб відвезти друзів свого сина на футбольне тренування у суботу
Підказка для вчителя:
 - це — корупція
- 4 Пацієнт після завершення лікування подарував коробку цукерок лікарю як знак вдячності.
Підказка для вчителя:
 - це прийнятний вчинок
- 5 Кандидат у мери пообіцяв виборцю посаду в мерії, якщо той проголосує за нього
Підказка для вчителя:
 - це — корупція
- 6 Київська міська рада прийняла рішення про облаштування комп'ютерного класу школі, яка перемогла на конкурсі Громадського бюджету
Підказка для вчителя:
 - це прийнятний вчинок

Завантажити шаблон таблиці із запропонованими ситуаціями для друку можете за посиланням

Завантажити шаблон таблиці

Після того, як діти опрацюють таблицю, запропонуйте їм обговорити відповіді та проведіть роботу над помилками.

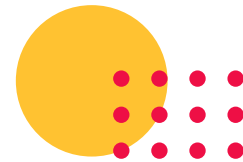
Скажіть:

Безсумнівно, корупція — явище негативне (із цим також погоджується більше 80% українців згідно з останніми опитуваннями).

Які ж наслідки корупції?

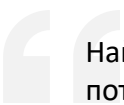
- неефективне використання державних коштів і ресурсів;
- неефективна зовнішня й внутрішня економічна політика держави, підлаштована під кланові інтереси, а не інтереси держави;
- утрата податків, інших надходжень до державного бюджету;
- гальмування через встановлення надуманих перешкод розвитку бізнесу;
- уповільнення ефективності роботи державного апарату загалом;
- неефективне використання знань й умінь людьми, які замість того, щоб займатися справою, вимушені долати штучні бюрократичні перешкоди;
- зниження якості управлінських послуг;
- зниження інвестицій, уповільнення економічного зростання;
- розорення приватних підприємців;
- посилення організованої злочинності, яка часто “вирішується” корумпованими високопосадовцями;
- зростання соціальної нерівності;
- зниження суспільної моралі.

Активність 3

Скажіть:

Найголовніше — корупція позбавляє нас можливості в повній мірі реалізувати свій потенціал та досягти успіху.

Щодня в житті виникають ситуації, коли ми стоїмо перед вибором, як вчинити. Інколи повсякденні вчинки можуть здаватися звичними і добросовісними, але насправді вони можуть бути визнані корупційними. Щоб зрозуміти, як вчинити правильно, нам потрібно отримати якомога більше інформації й розглянути її з різних сторін.

Це означає, що завжди потрібно ставити запитання й мислити критично про ситуацію».

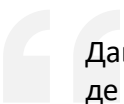

Поділіть дітей на групи. Кожній групі роздайте картку із ситуацією для обговорення та питаннями до неї.

Завантажити шаблони карток із запропонованими ситуаціями для друку Ви можете за посиланням:

Завантажити шаблони карток

Скажіть:

Давайте спробуємо повправлятися у цьому прямо зараз. На своїх партах ви бачите картки, де містяться номер та текст, який описує ситуацію. Номер на картці – це номер групи, в якій ви зараз працюватимете.

У вас буде 10 хвилин для роботи в групі. Ознайомившись із ситуацією на картці вам потрібно дати відповіді на такі запитання:

- Яке рішення треба прийняти / які є можливі варіанти рішення?
- Якими будуть короткострокові результати кожного варіанта?
- Якими будуть довгострокові результати кожного варіанта?
- Що ви рекомендуєте зробити в цій ситуації?

Правильної чи неправильної відповіді немає, але є можливість обміркувати різні наслідки і прийняти рішення.

Не забувайте занотовувати всі ваші ідеї, а також визначити, хто буде представляти ваші напрацювання класу.

Сценарії для обговорення:

Сценарій 1

Під час перевірки введення будинку в експлуатацію інспектор пожежної безпеки каже, що закриє очі на невідповідність вимогам пожежної безпеки в обмін на невеликий (грошовий) подарунок від будівельника. Особа, яка приймає рішення: будівельник

Сценарій 2

Водій, якого зупинили за перевищення швидкості в нетверезому стані, пропонує поліцейському гроші, щоб уникнути відповідальності. Особа, яка приймає рішення: поліцейський.

Сценарій 3

Університет оголосив загальнонаціональний конкурс серед учнів 11 класів на престижну стипендію. Вчитель одного з кандидатів пропонує замовити за нього слівце своєму товаришу в університеті, якщо сім'я учня закупить витратні матеріали для класу вчителя. Особа, яка приймає рішення: учень.

Сценарій 4

Мер затверджує бюджет міста на наступний рік. Місцевий підприємець просить мера в першу чергу перевести фінансування на ремонт дороги біля його підприємства. Особа, яка приймає рішення: мер.

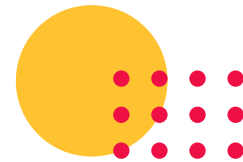
По завершенню часу визначте порядок, у якому діти будуть представляти результати роботи в групі. Обговоріть озвучені ними пропозиції разом з іншими групами, заохочуйте дітей до дискусії.

Скажіть:

Як ви бачите, добродесна поведінка — це результат свідомого вибору.

Наприклад, в наших з вами ситуаціях поліцейський міг взяти гроші від нетверезого водія як хабар, але не зробив цього.

Інспектор пожежної безпеки міг “закрити очі” на порушення, але не зробив цього. Студент міг погодитись на нечесну участь у конкурсі, але також цього не зробив.

Активність 4

Скажіть:

Крім того, що кожен з нас робить щоденний вибір на користь доброчесної поведінки, в Україні існують спеціально уповноважені органи, що також цьому сприяють.

Завантажити інфографіку, що коротко описує систему антикорупційних органів в Україні, для друку Ви можете за посиланням:

Завантажити інфографіку

Розкажіть дітям про систему антикорупційних органів в Україні:

Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) — НАЗК вважається органом “м’якої” сили, який формує загальне бачення, як країні зменшити рівень корупції та сформувати доброчесне середовище. Виконує низку функцій, пов’язаних з попередженням корупції, а не з реакцією на корупцію, яка уже була здійснена. Перевіряє електронні декларації, звіти політичних партій та факти щодо наявності конфлікту інтересів; погоджує антикорупційні програми інших органів; взаємодіє з викривачами; складає адміністративні протоколи про вчинення високопосадовцями правопорушень, пов’язаних з корупцією; проводить антикорупційну експертизу проектів законів та актів Кабінету міністрів України.

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) — правоохоронний орган. Розслідує корупційні злочини, які стосуються високопосадовців або великих сум державних коштів.

Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) — самостійний підрозділ Офісу Генерального прокурора. Здійснює процесуальне керівництво та підтримує державне обвинувачення у ВАКС у провадженнях, які належать до підслідності НАБУ.

Вищий антикорупційний суд — є вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України. Здійснює розгляд проваджень про корупційні злочини, які розслідувалися НАБУ. Ухвалює рішення як суд першої та апеляційної інстанцій.

Національна поліція — розслідує більшість злочинів, у тому числі корупційних, які не належать до компетенції НАБУ та ДБР. Складає адміністративні протоколи про вчинення правопорушень, пов’язаних з корупцією.

Державне бюро розслідувань (ДБР) — правоохоронний орган України. Розслідує окремі корупційні злочини, вчинені здебільшого правоохоронцями та організованими групами.

Завершення уроку

Активність 5

Скажіть:

Як ви можете зрозуміти, кожен з нас — це амбасадор доброчесності. Давайте подумаємо, що кожен може вчинити аби запобігти корупції і стати на сторону доброчесності.

Я можу почати: «я не буду давати хабар за швидке виготовлення паспорта, а скористаюсь загальною процедурою».

Запропонуйте дітям з голосу відрефлексувати та назвати свої варіанти доброчесної поведінки.

«Конфлікт інтересів»

Рекомендовано для учнів:
9-11 класів

Завдання, визначені Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти, через виконання яких реалізується:

- розвиток умінь вільно спілкуватися в різних ситуаціях, формулювати та відстоювати власну думку, вести дискусію, оцінювати життєві явища, моральні, суспільні, історичні та інші проблеми сучасності, висловлювати щодо них власне ставлення, досягати взаєморозуміння та взаємодії з іншими людьми;
- формування в учнів цілісної системи вмінь і навичок дослідження суспільних проблем, пропонування способів їх розв'язання, проведення аналізу та оцінювання суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі;
- формування в учнів цілісної системи вмінь і навичок дослідження суспільних проблем, пропонування способів їх розв'язання, проведення аналізу та оцінювання суспільних явищ, процесів і тенденцій у державі та світі.

Цілі та очікувані результати
вивчення теми здобувачами освіти:

- розуміє, що таке конфлікт інтересів
- вміє визначити конфлікт інтересів в повсякденних ситуаціях

З використанням матеріалів, розроблених Public Sector Integrity Division of the OECD Directorate for Public Governance, посібник "Education for Integrity"

Глосарій:

Корупція

– це зловживання довіреною владою для отримання приватної вигоди.

Конфлікт інтересів

– це суперечність між приватним інтересом особи та його повноваженнями, що впливає або може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень.

Вступ

Скажіть:

Ви пам'ятаєте, що на нашому минулому уроці про доброчесність ми з вами розігрували невелику сценку?

Чи пам'ятаєте ви, чому саме попередня дегустація продуктів організаторів не є прийнятною?

Дайте можливість дітям висловитись, нагадайте, що це було неприйнятним, оскільки може спричинити конфлікт інтересів.

Скажіть:

Як ви думаєте, що таке “конфлікт інтересів”?

Діти можуть з місця висловити свої пропозиції щодо визначення цього поняття. Заохочуйте дітей та виокремлюйте позитиви у кожній з їх відповідей.

Основна частина

Скажіть:

Під конфліктом інтересів розуміється суперечність між приватним інтересом особи та його повноваженнями, що впливає або може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень.

Так, наприклад, президент спортивного клубу вибирає свого сина переможцем у категорії "Гравець року". Це буде конфліктом інтересів, тому що як президент клубу він зацікавлений у тому, аби мотивувати своїх гравців досягати кращих результатів шляхом відзначення найкращих, але як батько він хоче відзначити своїх дітей.

Якщо особа потрапляє у таку ситуацію, інші люди можуть з недовірою ставитись до прийнятого рішення і підозрювати, що є за ним стоїть особистий мотив. Щоб попередити виникнення цієї ситуації, потрібно дуже виважено ставитись до процесу прийняття рішень. Оскільки, скажімо, в цій ситуації син президента міг дійсно бути найкращим гравцем. А тому потрібно, щоб була вироблена процедура вибору найкращого гравця, що не викликатиме сумнівів.

Найпростіше як це можна зробити, якщо син президента клубу був номінований на відзнаку, – президент може самоусунутись від прийняття рішення, а доручити це робити своєму заступнику чи спеціально створеній комісії.

Поцікавтесь у дітей, які ще ситуації їм згадалися, де був конфлікт інтересів?

Скажіть:

Зараз я роздам вам картки, на яких будуть описані деякі ситуації, і вам потрібно буде визначити, чи наявний в них конфлікт інтересів (1), якщо так – в чому саме (2), як йому можна запобігти (3) та що станеться, якщо не вчинити жодних дій щодо цього (4).

Завантажити шаблони карток з описами ситуацій та питаннями для друку ви можете за посиланням:

Завантажити шаблон для друку

Ситуація 1

Марія – найкраща учениця фізико-математичного ліцею. Її мама очолює методичне об'єднання вчителів математики та викладає математику в цьому ліцеї. Її дядько – заступник директора.

Наприкінці року викладачі-методисти та адміністрація спільним рішенням вирішили номінувати Марію на отримання стипендії.

Підказка для вчителя:

- 1 Так
- 2 Заступник директора та її мама мають інтерес заохотити Марію, але також вони повинні підтримувати всіх талановитих учнів.
- 3 Заступник директора та мама Марії не мають брати участь в голосуванні щодо визначення стипендіата, а також повідомити про це учнів.
- 4 Учні взагалі втратять мотивацію боротись за стипендію, тому що матимуть відчуття, що насправді не обов'язково найкращий перемаже.)

Ситуація 2

У батьківський комітет 5-А класу увійшли 6 чоловік і їм потрібно обрати голову комітету серед своїх членів. Поліна, мати однієї з учениць, запропонувала свою кандидатуру, питання поставили на голосування.

В голосуванні Поліна участі не брала. За результатами вона була обрана головою комітету одноголосно.

Підказка для вчителя:

- 1 Так
- 2 Поліна була зацікавлена стати головою комітету, тобто мала особисту зацікавленість. Відповідно не могла бути об'єктивною щодо інших.
- 3 Поліна запобігла конфлікту інтересів, відмовившись брати участь в голосуванні за себе.
- 4 Якщо б вона голосувала за себе, люди сприймали цей конкурс як нечесний та не довіряли їй, навіть якщо вона добре виконувала свої обов'язки.)

Ситуація 3

Місцева влада вирішує, що хоче оновити сквер та дитячий майданчик на одній з вулиць міста. Для цього оголошується конкурс (тендер) серед потенційних виконавців цього замовлення.

До комісії, яка обиратиме переможця конкурсу, входить пан Забудовник.

Серед учасників конкурсу (тендеру) є компанія, директором якої є рідна сестра пана Забудовника.

Підказка для вчителя:

- 1 Так
- 2 Пан Забудовник зацікавлений у тому, щоб обрати найкращого постачальника послуг. Водночас він зацікавлений допомогти своїй сім'ї.
- 3 Пан Забудовник має відмовитись від участі в Комісії.
- 4 Якщо компанія сестри пана Забудовника переможе, то громадяни можуть запідозрити його у корупції. Його звинуватять в обранні переможця заради власної вигоди, а не міста.

Завершення уроку

Поцікавтесь у дітей, як вони зрозуміли, чому потрібно уникати конфлікту інтересів.

Запропонуйте їм придумати ще додатково 3-4 ситуації зі свого життя або життя громади, в яких буде наявний конфлікт інтересів.

Запропонуйте одразу ж їм вирішити, що потрібно зробити, щоб запобігти виникненню конфлікту інтересів у запропонованих ними ситуаціях.

Методичні рекомендації

щодо створення інструментів для
забезпечення доброчесного
шкільного середовища

Кодекс доброчесності школи

Ви можете реалізувати цілий проєкт спільно з учнями та батьками. Це згуртує учасників навчального процесу та допоможе виробити спільні правила, яким будуть слідувати всі.

Для чого потрібен кодекс доброчесності?

Школа – це маленька модель суспільства. Для того, щоб прищепити дітям розуміння важливості спільної взаємодії та поваги одне до одного, ми маємо створити правила, за якими така взаємодія будуватиметься.

Кодекс доброчесності допоможе вам сформуванню та встановити прозорі та зрозумілі стратегії поведінки для вашої школи або класу. А залучивши до його розробки всіх учасників освітнього процесу, ви зможете зробити ці правила на правду дієвим інструментом.

Крок 1 Визначте ініціативну групу вчителів, учнів та батьків, які будуть входити до Комісії з розробки Кодексу доброчесності (далі – Комісія).

Важливо, щоб створена команда працювала на партнерських засадах та в ній були представлені всі сторони в рівній мірі (наприклад, 3 вчителів, 3 учні та 3 представники від батьків).

Крок 2 Проведіть першу установчу зустріч вашої ініціативної групи.

Визначте спільно регламент роботи, мету та завдання майбутнього кодексу. Обов'язково зафіксуйте всі ваші ідеї та домовленості – ви ще повернетесь до них.

Крок 3 Зберіть пропозиції до положення від усіх учасників навчального процесу.

Дайте можливість учням, батькам та вчителям самостійно визначити, у якому форматі будуть відбуватися збір та обробка пропозицій від спільнот.

Порада:

Для збору пропозицій від всіх учасників шкільної спільноти та загальних обговорень можна використовувати: спільний канал у Viber, Telegram (з можливістю коментування); створену спеціально закриту групу у Facebook; опитування та збір інформації з використанням Google forms.

- Крок **4** Інформуйте про роботу Комісії за допомогою обраного вами каналу комунікації.
- Крок **5** На основі зібраних пропозицій розробіть та запропонуйте до обговорення шкільною спільнотою проєкт Кодексу доброчесності.

У цьому кодексі варто врахувати:

I. Загальні положення

У цьому розділі варто зазначити, що це за кодекс та для чого він існує.

II. Принципи доброчесності закладу освіти

У другому розділі варто вказати, що таке доброчесність (як саме її визначають у вашій школі) та що вважається її порушенням (не забудьте про академічну доброчесність :).

Додатково вкажіть учасників освітнього процесу та яким шляхом вони мають дотримуватися її.

III. Заходи із забезпечення доброчесності

У цьому розділі доречно зазначити, хто із учасників освітнього процесу (педагоги, батьки, учні) які дії спрямовує на те, щоб доброчесність дотримувалася у вашому закладі освіти.

Це має бути перелік правил, що забезпечують дотримання принципів доброчесності в навчальному процесі. Наприклад, порядок, як батьки залучаються до тих чи інших процесів у школі, що вони мають право контролювати.

IV. Заходи з попередження, виявлення та встановлення фактів порушення етики та доброчесності

Варто перерахувати всі методи, за допомогою яких ви зможете попереджати всіх учасників освітнього процесу про те, що у вашій школі існує такий кодекс.

А також обов'язково визначитися із складом комісії, яка на основі положень кодексу зможе виявити та встановити факт порушення доброчесності.

V. Відповідальність за порушення доброчесності

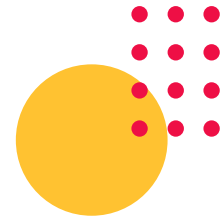
Рекомендуємо цей пункт зробити у вигляді таблиці, де будуть зазначені такі пункти:

- Яке порушення доброчесності розглядається?
- Хто є суб'єктами порушення?
- Якими є обставини та умови порушення доброчесності?
- Якими є наслідки і форма відповідальності за таке порушення?
- Хто приймає рішення про призначення виду відповідальності? Наприклад, зазначено відповідний орган або посадова особа.

VI. Комісія з питань доброчесності та етики педагогічних працівників

Визначте статус комісії з питань доброчесності та етики вашого закладу освіти. Додатково зазначте, хто входить до складу цієї комісії. Наприклад, це можуть бути батьки та вчителі, або вчителі і адміністрація, або ж по кожному представнику.

Визначте термін повноважень комісії, як часто вона звітує та на основі чого розглядає питання порушення морально-етичних норм.

Порада від учителя

досвід Миколаївської загальноосвітньої школи I – III ступенів № 29, де був створений Кодекс академічної доброчесності. EdCamp Ukraine, ГО “Смарт освіта” і USAID_Взаємодія; посібник “Педагогіка партнерства: практики доброчесності”

У Кодексі академічної доброчесності нашої школи йдеться, зокрема, про те, що таке академічна доброчесність, академічна культура, якість освітньої діяльності, які принципи академічної доброчесності й що вважається порушенням.

Так, будь-хто з учасниць/-ків освітнього процесу, ставши свідком порушення або маючи серйозну причину вважати, що воно відбулося, має право подати офіційну скаргу директорці. Також у Кодексі йдеться про відповідальність.

Наприклад:

- якщо учень/-иця списує під час контролю знань чи підсумкового оцінювання, то мусить повторно написати роботу;
- якщо в роботі виявляють плагіат чи фальсифікацію, результати анулюють.

Крок **6** Опрацюйте отримані пропозиції та правки за результатами обговорень. Розроблений кодекс про доброчесність необхідно затвердити на педагогічній раді.

Забезпечте всіх учасників навчального процесу доступом до примірників розробленого та затвердженого Кодексу.

ВАЖЛИВО!

Ви можете розробити Кодекс про доброчесність класу, що має менш формальний характер, проте спільно проведена робота з учнями та батьками, відіграватиме важливу роль для утвердження доброчесного та прозорого середовища у колективі дітей.

Скринька ідей

Скринька ідей – це простий і відомий інструмент, який чомусь нечасто використовують. Поставте скриньку у вестибюлі школи, на кожному поверсі або у класі.

Крок 1 Візьміть звичайну коробку (підійде, наприклад, поштове пакування, або ви можете змайструвати коробку самостійно), зробіть у ній отвір для того, щоб учні могли туди покласти свої записки.

Запропонуйте учням взяти участь у створенні скриньки – нехай вони задекорують її так, як їм подобається.

Крок 2 Встановіть скриньку у доступному місці, щоб учні могли у будь-який час помістити свої пропозиції туди.

Крок 3 Поінформуйте всіх учасників навчального процесу про те, що у вас наявна така скринька і будь-хто може вільно помістити свої ідеї до неї.

Це можуть бути як пропозиції щодо вдосконалення вже наявних процесів та процедур, так і щодо створення нових правил та традицій. Вони можуть стосуватись будь-якого аспекта шкільного життя: від їдальні та шафок у роздягальні до організації позанавчальних активностей.

Крок 4 Варто виробити чітку процедуру, як відбуватиметься розгляд пропозицій. Рекомендуємо наприкінці навчального дня перевіряти вміст скриньки та ознайомлюватись з висловленими пропозиціями.

Для забезпечення прозорості та підзвітності – поінформуйте на загал про ті пропозиції, які були висловлені та про результати їх розгляду керівництвом не більш ніж у тижневий термін.

Про результати опрацювання пропозицій повідомляйте у доступному форматі, наприклад, на шкільному стенді (наприклад, учні висловили побажання організувати та провести різдвяний ярмарок). Опрацюйте можливі варіанти задоволення цього запиту (наприклад, на педагогічній нараді ви приймете рішення організувати благодійний ярмарок на задньому дворі школи) та поінформуйте про це.

Створення такої скриньки допоможе керівництву закладу освіти “з перших вуст” зрозуміти, які проблеми хвилюють учнів. Натомість школярі усвідомлять, що їхня думка важлива, а школа і атмосфера в ній – також і їхня зона відповідальності.

Адекватна та швидка реакція на висловлені пропозиції сприятиме створенню комфортного середовища у школі, але що найголовніше – це утвердить концепцію дитиноцентризму, адже учні відчуватимуть себе повноцінними суб'єктами, чия думка важлива.

А це, у свою чергу, відіграє важливу роль у формуванні почуття гідності та самоповаги у дітей до себе та одне до одного.

Куточок доброчесності

Пропонуємо вам зробити у вашій школі місце, яке завжди буде нагадувати вчителям, учням і їхнім батькам про цінність доброчесності, – куточок доброчесності, який буде складатися з плакатів та картинок.

Ви можете оформити його на свій смак або скористатись нашими рекомендаціями.

Крок 1 Оберіть підходяще місце у вашій школі. Це може бути стіна в загальному коридорі або в одному з класів. Головне, щоб охочі могли побачити куточок доброчесності, зупинитися та роздивитися його.

Якщо для свого куточку ви обрали коридор на першому поверсі, то не вішайте плакати занадто високо, адже учням початкової школи також буде цікаво.

Крок 2 Під час наповнення куточку почніть з візуалізації визначення доброчесності. Напишіть його великими літерами:

Доброчесність – це чинити правильно, навіть коли ніхто не бачить.

Воно є простим та зрозумілим для кожного, таке визначення швидко запам'ятається. До визначення доброчесності можете додати її ознаки, основні складові.

Крок 3 Саме в куточку доброчесності ви можете залишити у вільному доступі кодекс доброчесності або положення про академічну доброчесність вашого закладу освіти.

Можете виписати ключові характеристики: повага, чесність, відповідальність, надійність та справедливість.

Крок 4 Щоб нагадати про те, чому доброчесність важлива, перерахуйте переваги доброчесної поведінки в суспільстві: відчуття безпеки, повага одне до одного, атмосфера довіри тощо.

ВАЖЛИВО!

Залучіть учнів до створення куточку доброчесності, адже це дуже цікавий і творчий процес, під час якого вони можуть проявити свою креативність та співпрацювати одне з одним.

Як варіант, запропонуйте дітям розмістити у куточку фото або малюнки героїв їхніх улюблених фільмів або книг, які є відображенням доброчесності для них.

Або ви можете оформити місце таким чином, щоб кожен учень міг залишити своє розуміння поняття доброчесності. Можливо, у них будуть інші пропозиції, які варто відобразити у куточку.

Саме в куточку доброчесності ви можете розмістити скриньку ідей з попереднього пункту.

Дякуємо вам

за увагу та цікавість до теми
доброчесності у школі!

Ми будемо вдячні, якщо Ви залишите свій зворотний зв'язок та поділитесь враженнями від підготовлених нами матеріалів.

Це можна зробити тут:

[Посилання на форму опитування](#)

Зробіть фото або відео, як Ви проводите Тиждень доброчесності зі своїми учнями та розмістіть у соціальних мережах з хештегами:

[#тиждень_доброчесності](#), [#integrity_for_education](#)

та відміткою Офісу розбудови доброчесності при НАЗК

Посилання на наш Фейсбук:

[Офіс розбудови доброчесності при НАЗК](#)

Також ви завжди може зв'язатись з нами, написавши на пошту:

prosvita@nazk.gov.ua

Щиро ваша,
команда Офісу розбудови доброчесності при НАЗК

